

Ungas röster hörs!

Den 20 november 2009 fyllde barnkonventionen 20 år! Barn och ungdomar från hela landet firade med att ställa makthavarna mot väggen.

FAKTA/Barnkonventionen

Den 20 november 1989 sa FN ja till konventionen om barnets rättigheter. En konvention är regler som många länder kommer överens om. Barnkonventionen gäller alla barn under 18 år.

Barnkonventionen innehåller 54 olika artiklar, alltså olika regler om barns rättigheter.

Bland annat säger barnkonventionen:
– Att alla världens barn ska ha rätt till liv och utveckling.
– Att barn inte ska diskrimineras, alla är lika värda.
– Att barnen ska komma i främsta rummet, alltså att domstolar och politiker alltid ska tänka på vad som är bäst för barnen.

– Att barn ska få säga hur de vill ha det och att vuxna ska lyssna på barn.

Nästan alla länder i världen har sagt att de ska följa barnkonventionen. På hearingdagen den 20 november fick vi veta att även Somalia har sagt ja och tänker ratificera barnkonventionen. Så nu är det bara USA som inte vill skriva under på barns rättigheter.

”Varför lyssnar vuxna bara på barn när de vill och inte hela tiden?”

Bara fem minuter kvar tills det börjar. Ute i kapprummet hittar vi två förväntansfulla ungdomar i scoutskjortor. Det är 13-åriga Axel Håkansson och 15-åriga Fanny Stjerna från Värmdö sjöscoutkår

Hej härute i kapprummet! Varför är ni här idag?

Fanny: – För att Scouterna jobbar för allas lika rättigheter och barnkonventionen står för det. Vi tycker att den borde följas mer, nu kan man bryta mot den hur mycket man vill och ingen kan bli straffad för det. Det ska bli bättre för barn!

Vilken fråga tänker ni ställa till politikerna?

Axel: – Jag vill fråga varför vuxna bara lyssnar på barn när de vill och inte hela tiden.

Vem ska svara på den frågan då?

Axel: – Den som helst vill slippa svara på den!

Är ni nervösa inför hearingen?

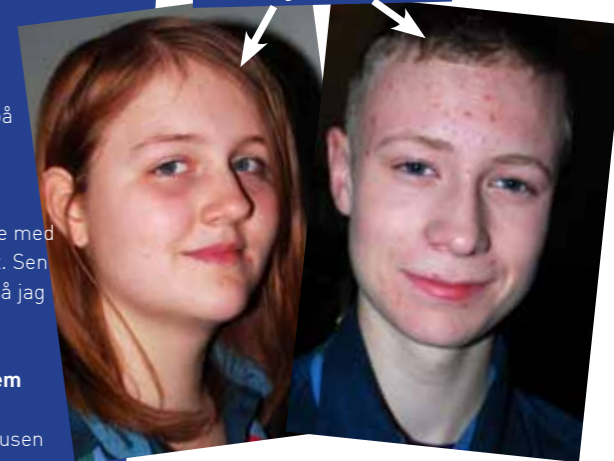
Fanny: – Nej, det blir nog bra. Vi pratade med några av politikerna igår under förarbetet. Sen vet jag heller inte riktigt vad vi ska göra, så jag hinner inte bli nervös.

Vad vill ni ha för svar för att kunna gå hem nöjda härifrån?

Axel: – Jag vill ha ett rent svar, inte tvåusen krångliga ord.

Fanny: – Sen vill vi också att de ska lova att göra något på riktigt! Så får vi se till att de uppfyller sina löften sen.

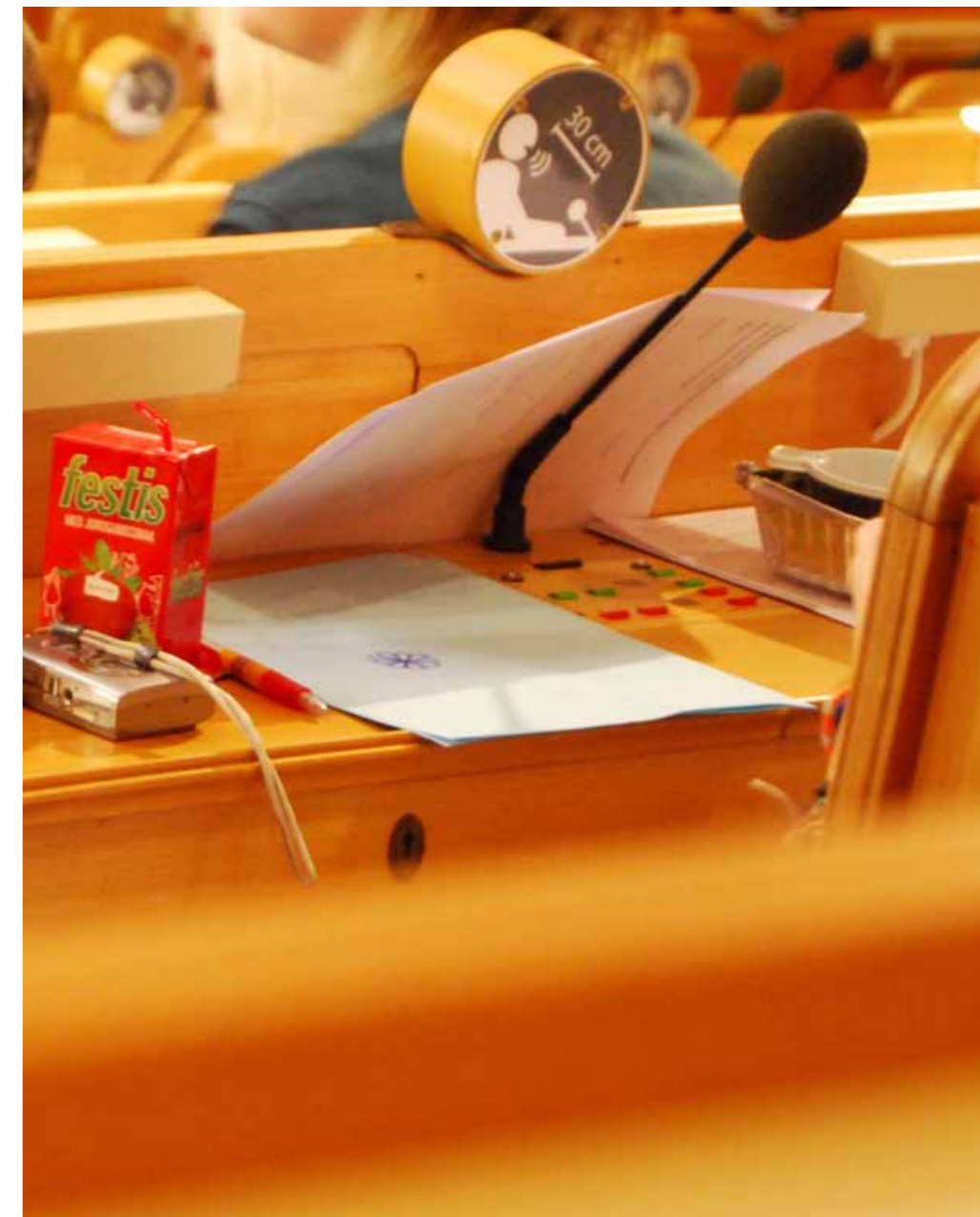
Fanny och Axel

DET ÄR EN STOR DAG, barnkonventionen fyller 20 år. 80 barn och ungdomar från frivilligorganisationer runtom i landet har kommit till Stockholm. Det är barn från nio år och uppåt som klätt upp sig och förberett sig noga för att ställa politikerna till svars. Vad gör de som bestämmer för barnen egentligen och borde inte barnkonventionen vara lag och läras ut i alla skolor?

I Riksdagshusets förstakammarsal ska politikerna frågas ut. Det är en stor sal med vackra målningar i taket. Alla barn och ungdomar får sitta vid varsitt litet bord med en mikrofon, så att deras frågor hörs ordentligt. Stämningen är förväntansfull och spänd, alla tittar i sina papper och filar på frågorna.

Cecilia Abrahamsson och Lisa Ericson, som ska vara moderatorer för utfrågningen, berättar om reglerna. Svaren ska vara max tre minuter långa och politikerna får inte börja skylla på varandra eller andra partier. Är inte barnen och ungdomarna nöjda med svaret de får kan de säga **STOPP** med hjälp av en röd stoppskylt som alla har. Då får politikern anstränga sig för att svara bättre.

Nils Antonsson från Unicef pressar panelen på ett svar om varför barnkonventionen inte är lag.

”Barnen kommer i främsta rummet, men tyvärr kan vi inte ge uppehållstillstånd i Sverige bara av den anledningen.”

DE FÖRSTA MAKTHAVARNA som blir utfrågade är Berit Josefsson från Socialstyrelsen, Magnus Graner, som är statssekreterare hos justitieminister Beatrice Ask, och Johan Rahm och Marine Bengtsson från Migrationsverket.

Marine och Johan från Migrationsverket får många frågor om flyktingbarns rättigheter.

Problemet för Migrationsverket verkar vara att lagen ser ut som den gör. När de får frågan om varför apatiska flyktingbarn inte får stanna i Sverige, trots att barnkonventionen säger att man ska tänka på barnens bästa i alla beslut blir svaret från Johan Rahm:

– Barnen kommer i främsta rummet, men tyvärr kan vi inte ge uppehållstillstånd i Sverige bara av den anledningen. Så ser lagen ut idag.

DET BLIR TYDLIGT att ungdomarna ibland vet mycket mer än politiker och makthavare om barnens situation i Sverige. 15-åriga Blanche Jarns fråga förvävar Magnus Graner.

– Hur kommer det sig att barn inte har

någonstans att vända sig när de diskrimineras? Vuxna kan kontakta diskrimineringsombudsmannen, men barn kan varken vända sig dit eller till barnombudsmannen.

– Det visste jag faktiskt inte! säger Magnus förvänat. Jag har tyvärr inget bra svar på det, jag får ta med mig den frågan och kolla upp.

Blanche ler lite generat men ser stolt ut, hon har gjort skillnad.

Magnus Graner är den enda i panelen som ska utfrågas som kommer från regeringen och frågorna till honom är många. Mest engagerade blir ungdomarna när frågan om varför barnkonventionen inte är lag kommer upp. Om den var lag skulle vuxna som inte följer den kunna bli straffade.

– Konventionen är inte skriven som en lag, man måste vara mer konkret och exakt när man skriver en lag än att till exempel bara säga att barn ska komma i första rummet, säger Magnus.

STOPP! Den röda stoppskylten dyker upp

för första gången någonstans på tredje raden. Varför inte bara skriva om konventionen i så fall? är frågan.

– Vi gör det, vi använder barnkonventionen när vi skriver andra lagar, tycker Magnus Graner.

STOPP igen! Norge har ju gjort barnkonventionen till lag?

– Lag och konvention är två helt olika saker. Norge tycker annorlunda än vi gör, här i Sverige har vi valt att ha barnkonventionen i bakhuvudet när vi skriver andra lagar istället för att göra den till en egen lag.

TIDEN ÄR SLUT och alla paneldeltagare får säga vad de ska ta med sig från utfrågningen. Magnus Graner säger att han ska kolla upp varför barn inte kan gå till diskrimineringsombudsmannen, Marine och Johan från Migrationsverket ska fundera på hur barnens rättigheter ska få större roll för flyktingar och hur de ska göra för att flera kommuner ska ta emot ensamkommande flyktingbarn.

KLOCKAN ÄR BARA TIO på förmiddagen men redan har ungdomarna hunnit bli vana vid att fråga ut makthavare. Efter den första utfrågningen ställer alla sig upp och gympar på stället, under ledning av moderator Lisa. Den allvarliga stämningen lättas upp lite grann och stela ben blir uppmjukade.

Efter gympan är det dags att fråga ut den enda ministern som är på plats i Förstakammaralen idag – Maria Larsson. Hon bestämmer till exempel över socialtjänsten, handikappolitiken och hur man ska få unga att röra sig mer.

Första frågan handlar om vaccinet mot svininfluensa. Mathias Olofsson från Unicef Hässleholm undrar om det är rätt att riskera barns hälsa genom att vaccinera alla utan att ha koll på vilka biverkningar som finns.

– Vi skulle aldrig säga åt alla att vaccinera sig om vi inte visste att det inte fanns några farliga biverkningar. Anledningen till att alla ska vaccinera sig är att några blir allvarligt sjuka och kan dö av svininfluensan, och många unga drabbas.

– **STOPP!** säger Ebba Almkrona från Familjevårdens Centralorganisation. Barn måste ju ha vårdnadshavarens underskrift. Vad gör ni för alla barn som inte har någon vårdnadshavare, till exempel familjehemsplacerade barn eller ensamkommande flyktingbarn?

– För dem som inte har vårdnadshavare tror jag man hittar en lösning ändå. Men det måste jag ta med mig och kolla upp! svarar Maria Larsson.

Många undrar om vård för papperslösa flyktingbarn, alltså barn som kommit hit från andra länder utan pass och inte får lov att bli svenska medborgare. Många familjer gömmer sig i Sverige ändå och de barnen kan inte gå till doktorn eller gå i skolan. Josefin Håkanson från Ronnebys ungdomsråd frågar:

– Borde inte papperslösa barn ha rätt till sjukvård?

– Jo, det tycker jag att de ska ha, precis som du. Det är min privata uppfattning, men regeringen har inte löst den frågan än. Alla partier måste komma överens om vad vi ska göra.

10-ÅRIGE FREDRIK VIKLUND från Riksförbundet Rörelsehindrade Barn och Ungdomar har en annan fråga:

– Hur ska du göra för att rörelsehindrade barn ska ha samma möjligheter att idrotta på sin fritid som andra barn?

– Riksidrottsförbundet får pengar för att alla barn ska kunna idrotta. Men sen handlar det ju om att barnen kan behöva hjälp att ta sig dit också, med färdtjänst eller så, säger Maria Larsson.

Hon säger också att 60 procent av alla skolor inte går att ta sig fram i om man har rullstol, men ingenting om vad regeringen ska göra åt det.

”Det är viktigt att lyssna på alla kloka barn!”

Maria Larsson, 53 år, äldre- och folkhälsominister och kristdemokrat

Varför är du här idag?

– För att det är viktigt att lyssna på alla kloka barn. Jag har varit lärare också och jag saknar kontakten jag haft med ungdomar.

Har unga verkligen en chans att påverka svensk politik?

– Ja, förutsatt att vi politiker är beredda på att lyssna. Jag har haft kontakt med flera grupper med barn och ungdomar som har haft frågor de ville ta upp med makthavarna. Om man vill kontakta just mig kan man skriva ett brev och ställa sin fråga, så kanske vi kan träffas och diskutera det.

Vad gör regeringen för barnkonventionen idag?

– Den är vägledande för lagstiftningen, när vi stiftar lagar har vi den i bakhuvudet hela tiden och tänker på barns rätt att komma till tals i olika frågor. Det är viktigt att lyssna på barnen, även om inte barnkonventionen är lag.

Många här inne är ju missnöjda med att konventionen inte är lag, vad säger du till dem?

– Det är en bedömning som gjordes när barnkonventionen kom till 1989, man tyckte att den fungerade bra som konvention. Men alla vi som fattar beslutet vet ju vad konventionen innehåller och förhoppningsvis används den också hela tiden i arbetet.

Hur var det att bli utfrågad av barn, jämfört med att bli utfrågad av vuxna?

– Roligare! Men det var svårare också, jag kom på att jag använde mycket svåra ord och det var svårt att prata på ett lätt sätt. Sen var det bra med stoppskyltarna! Det var roligt att komma hit, alla barn var så väl förberedda och det var en respektfull stämning här inne.

Marta Santos Pais, FN-generalsekreterarens särskilde representant för våld mot barn svarar på frågor via länk.

”Till slut får vi besked om att barnen bara kommer få tio minuter på sig att ställa sina frågor. Ett sus av besvikelse går genom rummet.”

– FÖR 20 ÅR SEDAN skapades något unikt för världens alla barn, säger EU-kommissionär Margot Wallström allvarligt när hon håller tal för press och EU-folk i Frösundavik. Barnen och ungdomarna i Förstakammarsalen ser det via länk, och så fort Margot pratat klart ska socialminister Göran Hägglund, Jacques Barrot, som är EU-kommissionens vice ordförande och Marta Santos Pais, FN-generalsekreterarens särskilde representant för våld mot barn, äntra scenen och bli utfrågade.

Men talet drar ut på tiden och toppolitikerna är försenade. Till slut får vi besked om att barnen bara kommer få tio minuter på sig att ställa sina frågor. Ett sus av besvikelse går genom rummet. På skärmen fortsätter Margot Wallström prata om hur viktigt det är att lyssna på barnen. 17-åriga Sissa Pagels säger irriterat:

– Det är faktiskt vår dag, det är barnens dag, och det är viktigt att vi får ställa våra frågor.

Amalia!

”Jag ser att vi kan göra skillnad!”

Lunchpaus! Vid kaffetermosarna står 18-åriga Amalia Aspelund från Rädda Barnens Ungdomsförbund. Hon har varit med på de här hearingarna i fem år och fick hålla inledningstalet imorse. Där berättade hon om hur hennes fem år fått henne att förstå att hon kan påverka barnens situation i Sverige.

Hur skiljer sig årets hearing från dina tidigare år?

– Den här är ju speciellt. Dels för att vi håller på i två dagar, och sen är ju drottningen med och firar. I år är mer av ett jubileum.

Hur tycker du det varit idag?

– Bra! Alla har varit väl förberedda med bra och mer specifika frågor än tidigare år.

Är du nöjd med hur politikerna skött sig?

– Jag är nöjd med deras insats, men jag tycker att det är dåligt att inte fler ministrar kunde vara med.

Hur är det att jobba med det här, tycker du att det känns som att ni gör skillnad?

– Det har utvecklats jättemycket, det är fler deltagare i år än tidigare och ungdomsinflytande får mer och mer uppmärksamhet i media. Jag var också med på mötet med FN:s Barnrättskommitté i Genève och presenterade rapporten från förra årets hearing, som hjälper FN att se vilka brister som finns för Sveriges barn. Våra frågor fanns med i rekommendationerna till regeringen sen, så då fick jag verkligen se hur vi gjorde skillnad!

TILL SLUT ÄR MARGOT KLAR och alla ungdomarna klappar, äntligen ska de få göra sina röster hörda!

Första frågan går till Jacques Barrot. Han är en av de mäktigaste politikerna i EU och 18-åriga Nathalie Czarnecki från Ecpat vill veta vad han gör för att stoppa att européer åker utomlands och köper sex av barn, i till exempel Thailand.

– Det har kommit en ny lag som säger att vuxna européer som begär sexuella övergrepp mot barn i ett annat land kan straffas i sina hemländer. Vi tror att hotet om att få straff kommer att vara avskräckande för de som tänker ägna sig åt barnsexturism, säger Jacques Barrot.

Sedan är det 13-åriga Linnea Wickanders tur. Hon kommer från föreningen Globträdet och undrar vad FN gör för att förhindra att pojkar omskärs och flickor könsstympas i andra länder. Marta Santos Pais berättar att det inte räcker med lagar för att stoppa det problemet utan man måste öka medvetandet och förändra inifrån genom att jobba tillsammans både unga och gamla.

EN FRÅGA SOM kommer upp flera gånger under dagen är varför det inte står i skolans läroplan att man ska lära ut vad barnkonventionen är. Bara två i varje klass vet sina rättigheter, vad ska man göra åt det egentligen? Johanna Ekman från Plan Sverige vill ha svar från Göran Hägglund.

– Skolan ska lära ut både vad barnkonventionen och mänskliga rättigheter är och det är också regeringens skyldighet att sprida information. Därför har vi gett pengar för att man ska ta fram en version av barnkonventionen som är lättare att förstå. Vi har verkligen ett ansvar här, säger Göran.

HEARINGEN FRÅN FRÖSUNDAVIK blir kort och består av mycket svåra ord och missförstånd med tolkar, mikrofoner och annat. Men alla blir glada och applåderar när Jacques Barrot ger ett löfte. Det handlar om barns inflytande i skolan.

– Vi vill ha idéer och förslag från er på hur vi ska kunna öka barnens inflytande i skolan. Jag åtar mig att bilda ett forum där barn kan säga vad de vill ska förändras i skolan!

Elisabeth Dahlin, generalsekreterare för Rädda Barnen.

”När jag åker runt och pratar med politiker kräver jag att få träffa barnen som bor där.”

– Barnombudsmannen

PÅ LUNCHEN BLIR det macka och tårta, det är ju faktiskt barnkonventionens födelsedag! Alla pratar med varandra och smyger runt i riksdagshuset och tittar. Intill Förstakammaralen ligger ett stort avlångt rum med kristallkronor i taket, gigantiska tavlor på väggarna och en massa guldiga soffor. Där sätter sig många och äter och tittar ut över Stockholm genom fönstren.

När lunchrasten är slut kommer folk från Unicef, Rädda barnen, Riksförbundet Rörelsehindrade Barn och Ungdomar och barnombudsmannen Fredrik Malmberg och svarar på frågor om vad de gör för barnens rättigheter.

– Vi jobbar särskilt med att barnkonventionen ska bli lag, det ska vi få igenom! säger Elina Pettersson från Rädda barnens ungdomsförbund.

BARNOMBUDSMANNEN SÄGER att det gäller att påverka på ett smart sätt och han försöker få folk att lyssna på barnen mer.

– När jag åker runt och pratar med politiker i landet kräver jag att få träffa barnen som bor där samtidigt. Det gör att både jag och politikererna får en chans att lyssna på hur det är för barnen, säger Fredrik.

Véronique Lönnerblad, som är generalsekreterare på Unicef, har en god nyhet till alla barn, som får alla de 80 ungdomarna att applådera och jubla.

”– STOPP! Problemet är ju att ni inte lyssnar!”

– Nathalie, 18 år

– Jag är glad att kunna berätta att Somalia bestämt sig för att ratificera barnkonventionen! Nu är det bara USA som inte gjort det. Så det går framåt!

DAGS FÖR KUNGLIG GLANS över hearingen! Alla barn och ungdomar blir knäpptysta och ställer sig upp. In genom Förstakammaralen kommer drottning Silvia, hon ler och vinkar till alla. Det enda som hörs i salen är kamerablixtrar. Drottning Silvia går fram till talarstolen och säger:

– Kära vänner. Idag firar man barnkonventionen på många platser i världen och det är en viktig födelsedag. Ett viktigt steg för att se till att barnkonventionen följs är att öka kunskapen om att barn har särskilda rättigheter. Barn som vet att de har rätt att ha det bra vågar be om hjälp. Och då kan saker förändras.

Hon fortsätter med att säga att det är bra att vi firar 20-årsdagen, men att vi måste se det som en påminnelse om att vi ska fortsätta arbeta för barnens rättigheter.

– Vi måste alla lära oss mer och vi vuxna måste lära oss att lyssna bättre.

RIKSDAGENS TVÄRPOLITISKA barngrupp kliver upp på scenen. Det är en grupp med politiker från olika partier som försöker få in

”Vi måste alla lära oss mer och vi vuxna måste lära oss att lyssna bättre.”

– H.M. Drottning Silvia

barnkonventionen mer i politiken. De som ska frågas ut är Ulrika Carlsson från Centerpartiet, Krister Hammarberg från Moderaterna, Monica Green från Socialdemokraterna och Eva Olofsson från Vänsterpartiet.

Maja Wallin är nio år och hearingens yngsta deltagare. Hon ställer en viktig fråga till panelen:

– Vad görs för att ensamkommande flyktingbarn ska komma in i samhället?

– Det där är ju en jätteviktig fråga just nu och jag tycker att kommunerna måste ta ett större ansvar, säger Ulrika.

– Vi i vänsterpartiet tycker att alla kommuner ska ta emot ensamkommande flyktingbarn. De måste få stöd i skolan, komma in i samhället och få lära sig språket, säger Eva

DET MÄRKS ATT MÅNGA av de unga känner sig maktlösa och ignorerade ibland. Nathalie Czarnecki från Ecpat tar upp det och frågar:

– Barn och unga har mycket att säga så varför är det så svårt att få politiker att lyssna?

Monica, Eva, Krister och Ulrika håller med om att det är ett problem men att det faktiskt är lättare än man tror. Alla riksdagspolitiker har mejladress och mobilnummer på riksdagens hemsida, det är bara att höra av sig. Krister finns till och med på Facebook, berättar han.

– **STOPP!** Problemet är ju att ni inte lyssnar! Ni berättar mycket om hur man får tag på politiker, men ingen lyssnar ju på oss unga. Och jag tycker inte att bollen ska ligga hos oss heller.

– Jag tycker att vi lyssnar, men det räcker inte alltid. Vi politiker måste bli bättre på att

förklara för er varför vi beslutar en del saker, säger Ulrika.

Sissa Pagels från Ronneby ungdomsråd håller också upp sin stoppskylt och säger: – Jag tycker att det är ett stort glapp mellan politiker och unga, även här idag. Ibland förstår vi inte varandra. Jag undrar om det är

någon här inne som skulle kunna tänka sig att bli vår kontakt i riksdagen så att man kan minska glappet?

– Hela vår tvärpolitiska barngrupp blir gärna era kontaktpolitiker! säger Ulrika.

”En spännande möjlighet att få se politiker live!”

Efter en lång dag med många smarta frågor, engagerade ungdomar och en del löften från politikerna pustar Hanna Lindquist, 16 år, från UNICEF, Rim Reslan, 14 år och Blanche Jarn, 15 år, från Rädda Barnens ungdomsförbund ut i en utsmyckad soffa strax utanför Förstakammaralen.

Nu är hela hearingdagen och firandet över! Hur tycker ni att det varit idag?

Rim: – Kul!

Blanche: – Jag tycker att det varit en spännande möjlighet. Det här är ju liksom första gången jag ser en politiker live!

Tycker ni att politikerna lyssnade på er idag?

Hanna: – Alltså, man märker att de är politiker, de kom in på andra grejer hela tiden och svarade aldrig riktigt på frågorna.

Blanche: – Ja, de kryddar allt de säger med en massa bisatser.

Hanna: – Ja precis! Man förstår ju att folk inte litar på politiker, ibland känns det som de inte ens vet svaret alls.

Var den någon som ni gillade?

Hanna: – Han fransmannen var kul, Jacques Barrot! Han var i alla fall ärlig, man såg hur han satt och tänkte 'shit, hur ska jag svara på det här liksom.

Vad tyckte ni om den enda ministern som kom hit, Maria Larsson?

Hanna: – Jag tyckte det blev lite långt, och sen var det tråkigt att hon sa att alla frågor egentligen var någon annan ministerns område.

Blanche: – Ja, och sen var det trist att den vi alla hade en massa frågor till, Göran Hägglund, var försenad och att vi bara fick tio minuter på oss att ställa våra frågor.

Rim: – Jag tycker att problemet låg i formen. Jag hade hellre debatterat frågorna med dem istället för att bara ställa frågorna. Vi visste ju liksom inte deras ståndpunkt på förhand, så det var svårt att ställa rätt frågor.

Varför är barnkonventionen en så viktig fråga?

Blanche: – För att barn måste få mer inflytande.

Hanna: – Vuxna säger alltid att de ska lyssna på oss unga, men de gör inte det när det väl gäller.

Nätverket för Barnkonventionen

NGO Network for the Rights of the Child

Nätverket för Barnkonventionen består av fler än 100 000 medlemmar från ungefär 50 olika frivilligorganisationer. De anordnar varje år sedan 1992 en hearing där politiker frågas ut om barns rättigheter i Sverige. Utfrågningarna ligger vart femte år till grund för en rapport, som FN:s barnrättskommitté i Genève använder för att bestämma hur Sverige ska bli bättre på att följa barnkonventionen.

Magasinet är gjort i november 2009 av

Doris
PRODUKTION

Text: Johanna Eklundh

Foto och layout: Sofia Hallonsten